

Žaža, Stanislav

[Vágnerová, M.; Měšťan, J.; Milevskaja, T. J. Jednáme rusky
efektivně - samostatně - s jistotou]

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 2, pp. 54-56

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117814>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

nejen na těchto konceptualizačních procesech, ale též na zkušenosti jedince a stupni konvencionalizace jazykových struktur. Autor se nad pojmy-procesy podrobněji zamýšlí a připomíná též existenci dvou kognitivních modelů jazyka – radiálního a síťového. Stať může posloužit i jako uvedení do kognitivní gramatiky.

Další příspěvky lingvistické části sborníku jsou již většinou zaměřené na užší a konkrétnější problematiku, např. (s přihlédnutím k ústřednímu tématu centra a periferie) na otázky lexikologické, na pomístní jména, označení barev, „literaronyma“ a antroponyma atd., na vymezenou problematiku gramatických kategorií, výstavby textu, výzkumu mluvených projevů, na otázky centra a periferie při výuce mateřského a cizím jazykům. V souboru více než třiceti statí lze nalézt témata „centrálnější“ a „perifernější“, neboť vymezení problematiky dávalo autorům možnost zařadit výsledky svých výzkumů v širokém spektru námětů a témat – od slovesného vidu a deklinace feminin až k „lašskému projektu“ Ondry Lysohorského, pojatému moderně jako příspěvek k záchraně jazykového euroregionu. V tomto smyslu lze sborník přes jednotící téma označit jako *miscellanea*, ale tím spíše si v něm každý zájemce o otázky jazykové problematiky centra a periferie najde svůj tematický okruh. Autoři pracují s nejnovější literaturou, využívají materiálu Českého národního korpusu, takže sborník lze doporučit i zájmu doktorandů a mladých vědeckých pracovníků.

Zdenka Trösterová

Vágenerová, M. – Měšťan, J. – Milevskaja, T. J.: Jednáme rusky efektivně – samostatně – s jistotou; vyšlo v ediční řadě „Brána do světa obchodu“ v nakladatelství J & M v Přísku v r. 2003. 95 s. ISBN 80-86154-46-7.

Po epoše přezíravých vztahů k ruštině jako jazyku někdejší totalitní velmoci dochází postupně k rozšíření normálních styků s částí světa, kterou pro její hospodářský i politický význam nelze z mapy světa vymazat. Výrazem této změny je mimo jiné edice řady slovníků, učebnic a jazykových příruček ruštiny, které tuto tendenci obřezují. Některé z nich se objevily spíše z konjunkturálních pohnutek a je to patrné i na jejich chabé úrovni; jiné však chtějí seriózně a efektivně napomáhat dalšímu pozitivnímu vývoji v uvedeném směru. Právě k nim patří tato nedávno vyšlá uvedená publikace jihočeských autorů (následující po příručkách s obdobným názvem, týkajících se němčiny, angličtiny, francouzštiny a italštiny).

Knížka obsahuje velké množství různých obrátů a slovních spojení potřebných při obchodních jednáních v ruštině, vybraných a seříděných na základě zkušeností, které získali její autoři při tlumočnické, překladatelské a pedagogické činnosti. Má dva základní oddíly, nazvané *Fráze obchodního jednání (7-72)* a *Užitečná spojení (73-88)*. První oddíl obsahuje nejrůznější výpovědi a obraty, které se vyskytují při obchodních jednáních (jsou tu řazeny v sloupcích: nalevo znění ruské, napravo české), druhý pak slovní spojení s klíčovými výrazy komerčního rázu jako *торговля* obchod, *рынок* trh, *спрос* poptávka, *предложение* nabídka, *скидка с цены* sleva z ceny, *рабат* aj.

Už při letmém seznámení s první částí příručky (7–72) ocení čtenář průmyslenost, s jakou jsou obraty seřazeny, aby logicky zachycovaly jednotlivé fáze obchodního jednání od začátku až k jeho závěru: *přivítání, představování, prezentace nového produktu, strate-*

gie jednání, předložení nabídky, cenová jednání, podmínky balení, pojištění, reklamace, ke konci pak *pozvání na oběd* či *občerstvení*. Obraty v rámci jednotlivých dílčích fází jednání pak rovněž nejsou řazeny nahodile, ale s důslednou logickou posloupností, takže uživateli umožňují rychle a úspěšně vyhledat výrazové prostředky potřebné v té či oné situaci. Lze tu najít popis různých postupů i způsoby vyjádření možných peripetií v jednání: jak lze např. jemnou formou předložit návrh, vyjádřit souhlas a uspokojení s průběhem jednání, vyjádřit mírný či kategorický nesouhlas s názorem partnera, jak oddálit odpověď, jak navrhnutou přerušit jednání, jak požádat obchodního partnera o vysvětlení, jak se omluvit při nečekaném odvolání z jednání apod. Samostatnou součástí tohoto oddílu, rovněž plně užitečnou, je v jeho závěru i soubor obecně užívaných konverzačních obrátů jako vyjádření omluvy, poděkování, politování, uspokojení, překvapení, rozhořčení, vyhýbavé odpovědi, slibu apod.

Nemenší pochvalu zaslouhuje sama jazyková stránka příručky. Jednotlivé obraty a fráze odpovídají obecné charakteristice jednacního stylu obou jazyků, ale zároveň respektují osobitosti každého z nich. Ekvivalenty nejsou nikde výsledkem mechanického překladu, ale jsou voleny s citlivým přihlédnutím k charakteristickým rysům výrazových prostředků, odrážejícím zvyklosti toho či onoho jazykového prostředí; srov. např. ekvivalenci těchto výpovědí: *Вы это всерьёз? Мыслите то opravdu vážнe?* (68) – *Очень сожалeю, но этот вопрос не ко мне. Je mi líto, ale já nejsem ta pravá osoba k zodpovězení této otázky* (29). – *Извините за беспокойство, можно задержать Вас на минутку? Omlouvám se, že Vás vyrušuji, ale měl byste minutku?* (31) Malou výhradu bychoom snad mohli tu a tam mít proti českému slovosledu některých výpovědí, neodpovídajícímu zcela aktuálnímu členění v ruském protějšku, např. *Упаковка бесплатна. Неúčтуйте nic за балeнe.* (59) Spíše: *За балeнe неúčтуйте nic.* – *Выполнение нашего заказа нас разочаровало. Jsme zklamáni provedením naší zakázky.* (61) Spíše: *Provedením naší zakázky jsme zklamáni.* Na věcném obsahu výpovědi, který je ve všech případech prvotní, se ovšem tím nemění nic.

Druhá část příručky (73–88) obsahuje 20 oddílů, které jsou vždy uvedeny heslem – klíčovým podstatným jménem komerčního významu (*торговля* – *obchod*, *рынок* – *trh*, *спрос* – *poptávka*...) V každém z oddílů pak najdeme řadu nejčastějších spojení obsahujících toto jméno, popř. výraz významově blízký nebo i příbuzné adjektivum. V některých podobných příručkách bývají takové soubory často jen snůškou výrazů, nahlučených kolem společného jmenovatele – daného jména. Jinak je tomu zde: v každém oddíle tvoří podstatnou, v některých případech i převažující část oddílu spojení příslušného jména se slovesy, která vyjadřují děje pro daný výraz příznačné. Taková spojení jsou pro dynamiku jednání přirozeně nejdůležitější. Tak např. pod heslem *кредит* čteme mj. *предоставить кредит* – poskytnout, *разрешить úvěр*, *обеспечить кредит* – krytí ú., *требовать кредита* – požadovat ú., *использовать к.* – čerpat ú., *купить что-нибудь в кредит* – koupit něco na ú., *превысить (перерасходовать) к.* – překročit ú. aj. Náležitá pozornost je věnována případům, kdy je vazba v ruštině i v češtině odlišná, např. *налог на доходы юридических лиц* – *daň z příjmu právnických osob*, *н. на товары ширпотреба* – *spotřební d.*, *н. с дохода от капитала* – *d. z výnosu kapitálu*, *подоходный н.* – *d. ze mzdy* atd. (postrádáme zde jen spojení *н. на добавленную стоимость* – *d. z přidané hodnoty*). V celé příručce je na ruských slovech podtržením příslušné samohlásky důsledně označen přízvuk.

Obsah příručky umístěný v závěru je náležitě podrobný a spolehlivý (nebyl by však rychleji přístupný na začátku?). Jeho druhá část, *Užitečná spojení* (93), mohla možná být i zde pro rychlou informaci uvedena oboujazyčně.

Koncepci příručky, jejímu zpracování i její jazykové a grafické úrovni byla věnována pečlivá pozornost. Lze najít jen minimum drobných nedopatření (interpunkce – s. 5, 2 ř. sh.; s. 11, 7. ř. zd.; s. 39, 4. ř. zd., vynechávka – s. 93, 18. ř. zd.).

Knižka celkově působí velmi sympatickým dojmem. Obsahově, jazykově i svým plošným rozměrem bude nepochybně dobře sloužit všem účastníkům nejruznějších obchodních transakcí, kteří si ji vyberou za pomocníka.

Stanislav Žaža

Михальчук, Т. Г.: Практикум по речевому этикету: Учебное пособие, Могилев, 2000, 128 s.

Само название рецензируемой публикации уже дает представление о его содержании – русском речевом этикете. Автор детально описывает ситуации речевого этикета в следующих разделах: обращение и привлечение внимания, приветствие, знакомство, представление, приглашение, просьба, совет и предложение, согласие и несогласие с мнением собеседника, извинение, комплимент и одобрение, поздравление и пожелание, благодарность, прощание. Работа завершается описанием средств невербальной коммуникации.

Концепция настоящей книги заключается в том, что в каждом разделе дается теоретический материал и практикум. В свою очередь, практическая часть состоит из трех частей. В первой говорится, прежде всего, об истории русского речевого этикета и приводятся комментарии из книг по культуре речи. Вторая часть полностью посвящена функционированию выражений речевого этикета в разговорной речи. В третьей части, которая, на наш взгляд, наиболее интересная и оригинальная, приводятся формулы речевого этикета в конкретных художественных произведениях.

Кажется, что такая конструкция работы вполне отвечает характеру учебного пособия, которое ориентировано на выработку навыков и умений речевого общения. То, что *Практикум по речевому этикету* адресуется также иностранцам, влияет и на способ демонстрации языкового материала – часто он сопоставляется с иноязычным материалом, причем, не ограничиваясь только одним языком, напр., английским. Этот прием позволяет автору ярче и показательнее выявить и продемонстрировать национальную специфику русского этикета, а вместе с тем помогает иностранцам лучше усвоить отдельные формулы речевого этикета в русском языке.

Т. Михальчук последовательно демонстрирует отдельные ситуации речевого этикета, начиная, конечно, с обращения и привлечения внимания. Автор четко разграничивает обращение к незнакомому и знакомому, что в русском языке имеет принципиальное значение. Важно, что отмечается отсутствие универсальной формы обращения к незнакомому человеку. Хотелось бы, однако, добавить, что такое явление вытекает из факта некоторой конкуренции между обращениями *товарищ* и *господин*, которая до сих пор наблюдается в русском речевом общении. В центре